

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תפג

ערב שבת-קודש
פרשת בראשית
כ"ח בתשרי ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

יום שני

מנהג עתיק ללמוד בכל ראש-חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מפרק התהילים המתאים למספר שנות חייו (לדוגמה, אם הוא בן י"ג אומר פרק י"ד), ואם הפרק מכיל פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, חוזרים ללמוד את הפרק שוב עד שיעלה כמספר חודשי השנה; ואם הפרק מרובה בפסוקים, לומדים שניים או יותר פסוקים בכל ראש-חודש²³.

יום שלישי

ב' במרחשוון מהיום ואילך חוזרים לומר 'תחנון' כרגיל (כולל בקריאת-שמע שעל המיטה דמוצאי ראש-חודש)³³.
[מנהגים נוספים של ראש-חודש ראה בגליון תסו, וש"נ. ביוררים במנהגים הללו בגליונות: תנז, תס, תסא].

בחשאי. (והרי גילוי המנהגים רבים ע"י הרבי כמוהו כהוראה בזה, כמ"ש בשיחה הנדפסת בראש ספר-המנהגים).
לענין הפסקה לעניית אמן בהלל ברי"ח וחוהמ"פ, ראה המסקנא ביהתקשרותי גליון תמא, שלפי אדה"ז כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (דלא כמ"ש כמה מלקטים ובגליון שלח), וש"י.
32) כ"ק אדמו"ר מהרש"י, ספר המאמרים – ליקוטי חייב עמי שטו. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אג"ק ח"כ עמי רפג.
33) 'התוועדותי' תשי"מ ח"ג עמי 1414.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח בתשרי ה'תשס"ד – ה' במרחשוון ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח בתשרי	ה' מלכים ומלחמותיהם. פרק ז-ט.	ה' מלכים ומלחמותיהם. פרק יא.	מל"ת מו. מ"ע קצ. מל"ת נו. ז. מ"ע קצב. קצג.
ש"ק	כ"ט בתשרי	פרק יב-יג.	פרק יב.	מ"ע קצא. ריד. מל"ת שיא. נח. מ"ע רכא. מל"ת רסג. רסד.
א'	ל' בתשרי	אז וגו'. כל המצות... שנת החמה.	אז וגו'. כל המצות... מה' א-להי ישראל.	הספר הזה שאבר בו... שזכרנו. ואני עתה מתחיל בזכרון השרשים... במצות עשה.
ב'	א' במרחשוון	מצות עשה. א מצוה ראשונה.. אין לו.	כל אלו החכמים.. בין ראשון בין אחרון.	השרשים**.
ג'	ב' במרחשוון	מצות לא תעשה. א מצוה.. אלו הם.. בין עשה ובין לא תעשה.	ודברים הללו.. שנת החמה.	השרשים**.
ד'	ג' במרחשוון	וראיתי לחלק.. בעורת ש-ד.	מצות עשה. א מצוה ראשונה.. פג להביא.. שמה.	השרשים**.
ה'	ד' במרחשוון	משוך חסדך וגו'. ספר המדע הוא ספר ראשון.. ה' יסודי התורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פד להקריב.. קסו לשבות.. קדש.	מ"ע א. מל"ת א. מ"ע ב.
ו'	ה' במרחשוון	פרק ד-ו.	קסז לשבות.. רמח לזון.. אין לו.	מ"ע ג. ד. ט.

* סיום הקדמת הרמב"ם לספר זה, בו מדבר אודות הספר. (** בימי לימוד הקדמת היד – ילמוד כאו"א מ"השרשים" כפום שיעורא דילי, ולחלק השאר ללמדו בימים הסמוכים שלאחרי זה (נוסף על לימוד המצות דהיום).

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', כ"ח בתשרי	3.51	4.38	4.59	5.56	8.38	11.25	11.53	4.58.8	5.24
ש"ק, כ"ט בתשרי	3.52	4.39	5.00	5.57	8.38	11.25	11.52	4.57.8	5.23
א', ל' בתשרי	3.52	4.39	5.01	5.58	8.38	11.25	11.52	4.56.8	5.22
ב', א' במרחשוון	3.53	4.40	5.02	5.59	8.39	11.24	11.52	4.55.8	5.21
ג', ב' במרחשוון	3.54	4.41	5.02	6.00	8.39	11.24	11.52	4.54.8	5.20
ד', ג' במרחשוון	3.55	4.41	5.03	6.00	8.39	11.24	11.52	4.53.9	5.19
ה', ד' במרחשוון	3.55	4.42	5.04	6.01	8.40	11.24	11.52	4.52.9	5.18
ו', ה' במרחשוון	3.56	4.43	5.04	6.02	8.40	11.24	11.51	4.52.0	5.17

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בראשית	4.22	5.34	4.37	5.36	4.27	5.34	4.40	5.37
נח	4.15	5.28	4.30	5.29	4.20	5.28	4.34	5.30

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

לוח השבוע

"ויעקב הלך לדרכו"²².

יום ראשון

ל' בתשרי, א' דראש-חודש מרחשוון
 בכל יום שיש בו מוסף, אין האבל יורד לפני התיבה, גם לא בתפילות ערבית ומנחה.²³
 אומרים בתפילת ערבית "יעלה ויבוא" גם אם מתפללים ערבית מבעוד יום.²⁴

בליל ראש-חודש אין מפסיקין להכריז "יעלה ויבוא" לפני שמונה-עשרה²⁵ כדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת.²⁶

שכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר. בשחרית ובמנחה – אם נזכר (או הסתפק) לאחר אמירת ה"ה" של "המחזיר שכנינו לציון", יסיים "למרני חוקיך"²⁷, יאמר "יעלה ויבוא" וימשיך "ותחזינה". אם כבר סיים את הברכה, יאמר "יעלה ויבוא" שם, לפני

"מודים". אם כבר התחיל "מודים" ועד סיום "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"רצה". אם נזכר לאחר סיום "יהיו לרצון" השני – חוזר לראש התפילה ואינו אומר "אדנ"י שפתי תפתח"²⁸.
 ורשאי לרדת לפני התיבה לחזור הש"ץ במקום זה. אבל אם נזכר אחרי תפילת מוסף, אינו חוזר.²⁹ בכרכת-המוזון, אם נזכר לפני ברכת "הטוב והמטיב", אפילו בלילה, יאמר כנוסח שבסידור, ואם נזכר אחר-כך – אינו חוזר.³⁰

נוהגים אשר היחיד מברך בהלל תחילה וסוף גם בימים שאין גומרים בהם את ההלל.³¹

את כל התפילין מניחים קודם מוסף, אבל את השיעורים לומדים אחר סיום כל התפילה.³²

מכיוון שיש הפסק גדול בין הכנסת ספר-התורה לבין הקדיש, ומניחים בינתיים תפילין דרבנותם וקוראים קריאת-שמע וכו', על-כן צריך לומר איזה מזמור לפני אמירת הקדיש שלפני מוסף.³³

חב"ד גיליון 398 עמ' 31, בשעתו, ע"פ בקשת הרבי, בירר את הנושא מר יצחק שי הילדסהיימר, ששימש אז גם ככתב לענייני תעופה, ומסר לי שהעלה שבאותו זמן לא היה בזה כל חשש (כמובן, יש לברר אם לא חלו שינויים בזה בינתיים).

23) ספר-המנהגים עמ' 36.
 24) שו"ע אדה"ו סי' קח ס"ג. וראה בארוכה ידני ומנהגי ראש חודש-חב"ד פי"ז הערה 2, ושי"ג.

25) סידור אדה"ו.
 26) ידני ומנהגי ר"ח – חב"ד פי"ז הערה 4, שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו המתין לזה כדי לפסוע לאחוריו לפני תפילת שמונה-עשרה.

בליל בו לא נפחו על השולחן, והרבי לא המתין לזה (עד שנת תשכ"ה עכ"פ – התקשרות גיליון ק"ח עמ' 20, עיי"ש שבשנים האחרונות בבית-חינו היו טופחים בקביעות גם בליל ב', אבל לא ידוע אם הרבי המתין לזה) ועכ"פ מפני ירידת הדורות והתגברות השכחה, לכאורה יש מקום לטפוח גם ביום השני, ואף בשחרית ובמנחה רצוי שיאמר אחד הנבאים (כדומה את התיבות "עלה ויבוא" בקול רם, וכולי האי ואולי. וראה הגהות מהרש"ל טור סי' רלו ומטה משה סי' תקט"ז שאצלם לא נהגו להכריז עיו"י, אלא השי"ץ או השמש היה מתחיל להתפלל בלחש מוקדם לפני הציבור, וכשהיה מגיע ליעו"י היה אומר זאת בקול רם. וראה מנהגי מהר"ל ה' ר"ח (עמ' ה), שבליל שני דרי"ח היו מכריזים "ראש חודש". ומציננים למנהגים דק"ק ורומישיא לרי' יוזפא שמש סי' סב, דברי קהלת עמ' 63, 78.

27) מקור דין זה בריטבי"א (תענית ג, ב ד"ה ושמתני) שהובא להלכה ע"י החיד"א, שערי-תשובה, משנה ברורה ועוד, כמצויין בכף-החיים סי' קיד ס"ק כח. הפמ"ג (משבצות סוף ס"ק ז) שכותב אחרת – לא ראהו, ולכן, ככלל, אין לפסוק כמותו בזה (ראה סידור אדה"ו בראש ה' מכירת חמץ, משי"ך י"ד סו"ס רמ"ב אות ח). בשו"ת איגרות-משה או"ח ח"ד סי' צג דחה דברי הריטבי"א מסברא, אך בשו"ת יחוה-דעת ח"ה סו"ס מט שלל את דבריו, עיי"ש. בקצות-השולחן סי' כא בבדי-השולחן ס"ק יב וסי' מז בבדי-השולחן ס"ק ז האריך בענין זה, אבל משנה אחרונה שלו בלוח כולל-חב"ד ליל א' דחומה"ס לנוהג כן לענין "יעלה ויבוא". מאידך, כפי שבה"המועדים עמ' 228 בהערה, מבאש בסי הגרז"ש דבורקין ע"ה שלא לומר זאת, וצ"ע.

28) שערי-תשובה וכו' שם בשם הריטבי"א הנ"ל (ועיי' קצות-השולחן בבדי-השולחן סו"ס ח).

29) שו"ע אדה"ו סי' קכו ס"ג.
 30) שו"ע אדה"ו סי' קפח ס"ג.

31) ספר-המנהגים שם, וראה אי"ק חלק טו עמ' פד. כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע נהג לברך בעצמו על הלל דרי"ח גם כשהתפלל בציבור. ואמנם הוא ציין זאת כמנהג בית הרב **בלבד**, וציווה **שלא לספר** עז"ז – ירשימות' כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חוברת ח ס"ע 20, ושי"ג. אך בהתוודעות שבת מברכים החודש מני"א תשמ"א (שיחות-קודש תשמ"א ח"ד סי' 322, בלתי מוגה), **סיפר** זאת הרבי ברבים, כימנהג **חסידי'ם** – אריינאכפן [=לחטוף זאת, לפני ברכת השי"ץ, כדי שלא לעבור על דברי אדה"ו] ולומר את הברכה בעצמו

כך התפילה.⁹

"דבר אמירת תהילים האמור, אינו שייך לאיזה נוסח... ומצד אהבת ישראל... עלינו להשתרל בכל מיני השתדלות, אשר יוקבע בכל הבתי-כנסיות באיזה נוסח שיהיה"¹⁰.

ההפסקות בין העולים: הבעל-קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה, קרא כנרפס בחומש 'תורה תמימה' – החמישי מסיים: "ואחות תובל-קין נעמה" (ד, כב); והשישי: "לקח אותו אלוקים" (ה, כה).

הפטרה: "ויאמר לו יהונתן, מחר חודש" (שמואל-א כ, יח-מב)¹¹.

נכון לדעת זמן המולד לפני ברכת החודש¹². המולד: שבת-קודש אחר הצהריים בשעה 5.11 ו-6 חלקים.

מברכים החודש מרחשוון: מחר ביום הראשון וביום השני.

אין אומרים "אב הרחמים"¹³.

שבת מברכים היא יום התוועדות. התוועדות – בבית-הכנסת¹⁴. זמנה – בהתאם לתנאי המקום⁵. בדרך כלל, יש לסדרה באופן שיוכלו להמשיכה בביתם עם בני-הבית. הנשים והבנות יסדרו התוועדות לעצמן בשבת, או במוצאי שבת¹⁵.

בשבת בראשית היו החסידים נוהגים

להתוועד 'בחילא יתיר'¹⁶.

בהתוועדות שבת בראשית תשי"ז, ציווה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לגבאי בית-הכנסת, למכור, ככל שנה, את ה'עליות' של כל השנה, הגבהה וגלילה. בשנים מאוחרות יותר נהגו למכור מצוות נוספות, עד שבשנים האחרונות נמכרו, בין השאר: הוצאת הספר-תורה והכנסתו; עליות 'חזק'; 'נר למאור'; 'יין לקידוש' (=הוצאות ההתוועדות של הרבי)¹⁷.

היום – סיום לימוד הרמב"ם בכל המסלולים: מחזור כ"א של שלושה פרקים ליום ושל ספר המצוות, ומחזור שביעי של פרק אחד ליום.

"מובן וגם פשוט, שאין לערוך את 'הגיגות הסיום' לפני שמסיימים את הלימוד דמחזור..."¹⁸.

ולהעיר, שמנהג ישראל שמאחרין את זמן ה'סיום' "עד שעת הכושר יומא דראוי לתקן בו סעודה כו"¹⁹ "משום כבוד התורה, שאז נעשה ביותר הידור, ברוב עם כו"¹⁹.

בתפילת מנחה אין אומרים "צדקתך".

אם נמשכה סעודה שלישית עד הלילה, אותם שאכלו כזית הן ביום והן משחשיכה, יאמרו 'רצה' ואחר-כך 'יעלה ויבוא'²⁰.

במוצאי שבת בראשית מכריזים שוב²¹:

(א), והציבור עומדים אגב חביבתא (שערי-רחמים שם ס"ק מג, אבל לא מן הדין, ראה משנה-ברורה ס"י קמו בשער-הציון ס"ק יח).
 (13) סידור אדה"י.
 (14) היום-יום, ל' בניסן.
 (15) לקוטי-שיחות, כרך טו עמ' 523.
 (16) ספר-השיחות תשי"ה עמ' 64.
 (17) 'יוצר מנהגי חב"ד' עמ' שצו. ובספר-השיחות תשי"ז ח"א עמ' 83 נתבארה שייכות העניין לשבת בראשית דווקא.
 (18) ש"ך יו"ד רמ"ו ס"ק כו, מתשובת מהר"ם מינץ ס"י ק"ז.
 (19) ס' 'תורת-חיים' – או"ח ס' תקנ"א ס"ק כו (כל קטע זה משיחת ש"פ בשלח, ט"ו בשבט תשמ"ו, לקוטי-שיחות כרך כו עמ' 357, ובלהק"ב בס' 'יין-מלכות כרך ב' בהוספות עמ' 660).
 (20) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדה"ז ס"י קפח ס"י.
 (21) לקוטי-שיחות כרך כו עמ' 269.
 (22) לעניין המראה במטוסי אל-על מ.ג. במוצ"ש (ראה 'כפר

תכלית הכוונה היא - "ויעקב הלך לדרכו"

מראש-השנה ועד יום-הכיפורים סדר העבודה הוא מלמטה למעלה, שהולכים ומתעלים מדרגה לדרגה □ מיום-הכיפורים והלאה סדר העבודה הוא להפך, מלמעלה למטה, המשכת המקיפים בפנימיות □ שלמות הכוונה היא בעבודה שלאחר שמיני-עצרת ושמת-תורה, שדווקא על-ידיה ממלאים את השליחות בעולם □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הכוונה.

והעניין בזה – שתכלית הכוונה היא "שוב" דווקא, ולא "רצוא": כל העניינים שלפני זה הם באופן של "רצוא", והיינו, לא רק העליות דראש-השנה ויום-הכיפורים, אלא אפילו ההמשכות שבסוכות הם גם עניין של "רצוא", להיותם באופן של מקיפים; ואילו הכוונה היא העניין ד"שוב" דווקא, שמתחיל בשמיני-עצרת, שאז באה ההמשכה בפנימיות, ומזה באים להעניין ד"ויעקב הלך לדרכו".

ב. על-פי זה יובן מה שכתוב³ 'ביום השמיני שילח את העם ויברכו את המלך' – דלכאורה אינו מובן:

(א) הרי שילוח העם היה למחרת שמיני-עצרת⁴, ולמה נאמר 'ביום השמיני שילח את העם'?

א. הסדר דחודש תשרי הוא באופן שתחילה היא ההליכה מלמטה למעלה – החל מראש-השנה, שהוא עניין הקבלת-עול כללי, ואחר-כך עשרת-ימית-שובה, שבהם העבודה היא בעומק יותר, "ממעמקים"², ובאופן שמיום ליום הולכים מעומק לעומק נעלה יותר, ואחר-כך באים ליום-הכיפורים שהוא הפנימיות דראש-השנה³, ועד לתפלת נעילה, שבסיומה עומדים במעמד ומצב של מסירות-נפש בפועל, ומכריזים "שמע ישראל הוי' אלוקיני הוי' אחד"⁴;

ואחר-כך מתחיל הסדר של המשכה מלמעלה למטה – החל מד' הימים שבין יום-הכיפורים לסוכות, ואחר-כך בסוכות שאז היא המשכת המקיפים, ואחר-כך בשמיני-עצרת ושמת-תורה, שאז באה ההמשכה בפנימיות, ואחר-כך "ויעקב הלך לדרכו", שזוהי תכלית

(1) ראה המשך תע"ב שם עמ' קמד ואילך. סה"מ תרס"ב עמ' רכה ואילך. תרצ"ט עמ' 13. 6.
 (2) ש"ב עמ' 8.
 (3) ראה ד"ה שיר המעלות דיום ב' דר"ה (תו"מ ח"ד עמ' 3 ואילך). וש"נ.
 (4) לקו"ת דרושי ר"ה נח, א. ובכ"מ.
 (5) ראה תו"מ חט"ו עמ' 93. וש"נ.
 (6) מלכים-א ח, סו.
 (7) ראה דברי הימים ב ז, י – הובא במצוד"ע פ.

(ב) הרי הסדר היה שתחילה בירכו העם את המלך ואחר-כך שילח המלך את העם, ולמה נאמר בכתוב בסדר הפוך – "שילח את העם (ואחר-כך) ויברכו"?

(ג) תיבת "המלך" – מתאים יותר לכותבה בתחלת הפסוק: "שילח המלך את העם", ולמה נכתבה בסיום הפסוק, "ויברכו את המלך", דלכאורה הווה ליה למימר "שילח המלך את העם ויברכו אותו"?

ג. יובן על-פי האמור לעיל שתכלית הכוונה הוא עניין ה"שוב", "ועקב הלך לדרכו", שזהו העניין ד"שילח את העם":¹²

כיוון שהעניין ד"שילח את העם" הוא תכלית הכוונה, לכן נאמר "שילח" תם, ולא נאמר מי הוא השולח, דקאי על עצמות ומהות, ולא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ?

ועל זה נאמר "ויברכו את המלך" – שעל-ידי העבודה ד"שילח את העם" פועלים העניין ד"ויברכו את המלך":

ידוע שעבודה צורך גבוה, ועל-ידי העבודה מוסיפים כוח כביכול כפמליא של מעלה. וזהו "ויברכו את המלך", שפועלים עלייה בבחינת המלכות, אפילו כפי שהיא "בירח האיננים"¹⁰, שאז היא בתכלית העילוי – כי, עליית המלכות מצד עצמה היא רק בבחינת האור, ואילו על-ידי העבודה ד"שילח את העם" פועלים בהמלכות ברכה והמשכה בבחינת העצמות, שעליו נאמר "שילח את העם", כנ"ל. וזהו גם מה שנאמר "ביום השמיני שילח את העם":

"שמיני" – עם היותו בספירת הבינה,¹¹ הרי ידוע פתגם הרב המגיד¹² ש"שמיני" הוא מלשון

"שמנונית", ועניין השמנונית מתבטא בכך שיש בה גם מבחינת החכמה, שהרי חכמה ובינה הן תרין רעין דלא מתפרשין,¹³ וגם מבחינת עתיק, שהרי התגלות עתיק בבינה¹⁴.

וזהו "ביום השמיני שילח את העם" – שהכוו על העניין ד"שילח את העם" הוא מבחינת עתיק, כוח העצמות.

ד. והעניין בזה בנוגע אלינו בעבודה:

בשביל העניין ד"פוצו מעיינותיך רוצה" היו רבותינו נשיאינו שולחים שלוחים למקומות שונים להפיץ את המעיינות דתורת החסידות, כפי שהיה בכל דור ודור. ובדורות האחרונים – כיוון שמשיח צריך לבוא תיכף ("אט אט דארף שוין משיח קומען"), וביאתו תלויה בהפצת המעיינות רוצה¹⁵ – הרי זה במרחב ובריבוי יותר.

צריכים לידע איפוא שאף-על-פי שנוסעים למקום רחוק בגשמיות, ושנם ריבוי אבנים ועפר שמפסיקים בשטח הגשמי, מכל-מקום, דווקא שם יש לו את פנימיות המשלח, שהרי העניין ד"שילח את העם" הוא מבחינת העצם (כנ"ל), ונמצא, שבהיותו בקירוב מקום יש לו רק את החיצוניות, ודווקא על-ידי השליחות יש לו את עצמיות המשלח.

ואלו שמתעקשים ורוצים להיות בקירוב מקום דווקא – הרי זה כמשל מי שעומד לילך לחתונה, וכבר עשה כל ההכנות, ואפילו צחצה את נעליו... אבל כפועל לא הלך אל החופה! ועל-דרך זה בנמשל, שהרי "לא המדרש עיקר אלא המעשה"¹⁶.

וכאמור, שבהיותו בקירוב מקום יש לו רק את החיצוניות, ועוד זאת, שכיוון שאין זה אלא

(12) ראה ד"ה ביום השמיני שלח את העם תשמ"א פ"ט (תו"מ סה"מ תשרי עמ' רלד). וש"נ.
 (13) ראה זח"ג ד, א.
 (14) ראה שם קעח, ב.
 (15) ראה אגה"ק דהכעש"ט (כתר-שם-טוב בתחילתו. ובכ"מ).
 (16) אבות פ"א מ"ז.

(7) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.
 (8) ראה של"ה שער הגדול כט, ב. ואילך. עבוה"ק חלק העבודה בתחלתו.
 (9) ראה איכ"ר פ"א, לג.
 (10) מלכים א שם, ב.
 (11) ראה זח"ג רמה, ב. תקו"ז תכ"א (סא, ב). לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ג. ובכ"מ.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת בראשית

כ"ט בתשרי

יום שישי

כ"ח בתשרי

מברכים החודש וערב-ראש חודש מרחשוון. ידוע פתגם רבותינו נשיאינו: "אזוי ווי מען שטעלט זיך שבת בראשית, אזוי גייט א גאנץ יאר" [= כדרך שמתייצבים בשבת בראשית, כך נמשכת כל השנה].

השכם בבוקר¹ יתקבצו אנ"ש לבית-הכנסת לאמירת כל התהילים בציבור. אחרי אמירת כל התהילים, יאמר מי שאין לו הורים קדיש יתום. ואם יש חיוב – יארציט או אבל (רח"ל) – יאמרו קדיש אחר כל ספר, ויאמרו תחילה (לפחות – יאמרנו האומר קדיש) את ה'יהי רצון' שאחרי ספר זה. אחרי-כן ילמדו כשעה² מאמר של חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-

היום יש להוסיף בנתינת צדקה, יותר מהרגיל בכל ערב-שבת קודש³.

שניים מקרא אחד תרגום: נשיאי חב"ד נהגו לקרוא פרשה אחת או שתיים (ראשון, 'שני') ביום חמישי בלילה אור ליום שישי. ביום שישי אחר חצות היו מתחילים שוב מהתחלה, ו'מעבירים' את כל הסדרה עם ההפטרה. בשבת בבוקר לפני התפילה, היו 'מעבירים' שוב מ'שביעי'⁴. נזהרים (על-כל-פנים לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת⁵.

(1) בנוסף על כל עשי"ק, שנותנים בו 'משנה' סכום כפול, גם בעד יום השבת (ראה הנלקט בשערי צדקה' סי' סא), הפעם יש להוסיף במיוחד, משום ש"בערב-ראש-חודש מוסיפים בנתינת צדקה" (התוודעות תשמ"ו ח"י ס"ע 593).

(2) דיני ומנהגי ר"ח – חבי"ד ס"ע עז, הביא מהאחרונים מנהג ישראל להרבות בנתינת צדקה בראש-חודש עצמו, אך לעי"ע לא מצאתיו מובא בשיחות וכתבי הרבי, גם לא בשערי צדקה.

(3) ובאגיק סוף כרך ח"י הביא הרבי שזו ההכרעה "בנוגע לפועלי" בין הדעות השונות אודות הזמן המועדף לקריאת שמו"ת שהובאו בשו"ע אדה"י סי' רפה ס"ו, עיי"ש.

(4) שו"ע אדה"י סי' רפה ס"ו. "התקשרותו גיליון תסז עמ' 20 (4) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 556, ושי"ו. ובאוצר מנהגי חבי"ד ר"ע ת' מוכיח מליקוטי-שיחות כרך י' עמ' 190, שגם מוצאי-שבת בכלל זה. (עוד בקשר לשבת בראשית. ש"ש תשי"ג עמ' 44. "התוודעות" תשי"ב ח"א עמ' 188).

(5) אמירת תהילים אינה דוחה תפילה בציבור (קובץ רו"ש עמ' 30), והמאחר – ישלמנה בהקדם (בקובץ 'היכל מנחם' ח"ג עמ' רטו: אחר מנחה, ואם לאו – ביום א'. וראה אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ, כרך ג עמ' תקעח. מאידך, היה מענה ביחידות, לאחד התמימים ששאל על כך שאינו מספיק לסיים כל התהילים בשבת מברכים: "אם לא הספיק – יעשה זאת בשבת הבאה; אם גם באותה שבת לא הספיק

– יעשה זאת בשבת השלישית, וכן הלאה" (ידעם רבינסקי קינדערי עמ' תלד). ואולי זו הוראה פרטית במצב מיוחד).

(6) "כך היתה התקנה, ולא כשפיץ חבי"ד" שחושבים שמכיוון שהם עוסקים בחסידות – אינם צריכים לבוא לאמירת תהילים, כי בזמן שהוא עוסק בלימוד החסידות או שהוא 'מייחד ייחודים' או שהוא בעצמו אינו יודע מה הוא עושה, ממילא אומר הוא תהילים בפני עצמו 'מורם מעם'; לא כך היתה התקנה, אלא צריך לומר תהילים בציבור דווקא, יחד עם כל ישראל. שבהמשך לזה היא גם התקנה השניה – התוודעות שלאחר התפילה, שעינין התוודעות הרי הוא מיוסד על אהבת ישראל... שבזמן ההתוודעות אומרים לחיים ומברכים איש את רעהו...". (משיחת שבת בראשית (א) תשכ"א). נדפס גם בס' 'ידעם רבינסקי קינדערי עמ' תלב).

(7) הרבי לא נהג לומר 'יהי רצון' אחר אמירת כל ספר שבתהילים (י"א שאמר פ"א בסוף כל התהילים. ואז צריך לומר זאת כמובן בלשון רבים, כי כולל כל הספרים), וגם כאן הציע אמירתו רק כדי ליישב יותר אמירת קדיש על כל ספר, ומשמע שללא זאת אינו נאמר.

את אמירת הפסוקים הנדפסים בספר התהילים לאומרים לפני ואחרי אמירת תהילים לא גרס הרבי כלל (ראה צילום כ"י"ק ביכפר חבי"ד גיליון 789 עמ' 11, ומשם בהתקשרות גיליון תמה. וראה לעיל ב"תנובות והערות).

(8) "בכנופיא בבית הכנסת דווקא" (בכל שבת) – אגיק כ"ק

וכן בספר 'אוהלי יוסף' על דיני קידוש השם (לאחר מגדולי חסידי הצמח-צדק, הגאון ר' אליהו-יוסף ריבלין מדרבינ), ס"ב – סתם כדעת רש"י, ואת הדעות האחרות הביא רק כ"ויש אומרים".
[ואפילו באם היה ספק בדבר – ראה בש"ך שם (ס"ק א) שמביא מתרומת הדשן (סי' קצט) שדן בשאלה כיצד להורות במקרה של פלוגתא דרבנן בדיני קידוש השם, ומסיק לפסוק "לפי העניין".]

הבנים אינם מלווים

בקשר למנהגנו, ש"בעת הלוייה, אין הבנים, בנות, נכדים [ו]נכדות, הולכים אחרי המיטה, הן לאב והן לאם":

הנה ידוע מנהג ירושלים להקפיד על כך (והם גם מכריזים על כך בחרם)¹. ומוסיף על זה בספר גשר-החיים: "ובמקום שהבן (או משאר יוצאי חלציו) מוכרח להיות בבית-הקברות לצורכי קבורתו, הוא יוצא קודם שמציאים את המת – וממתין שם בבית-הקברות עד שיובא המת לשם". ומסיים: "ומשום שבאה"ק נהוג שאין הבנים מלווים אביהם, נוהגים לפיכך שטרם יוציאוה מהבית אומרים הבנים את הקדיש בתוך הבית" עכ"ל. ואכן כך נהוג עד היום בירושלים, ומכיוון שאומרים את הקדיש בבית, כמעט בלתי-אפשרי שיגיעו לבית העלמין לפני ההלוויה (ואכן אינם מגיעים כלל).

גם הרבי מביא זאת², וכן מביא מנוסח החרם שבצוואת השדי חמד³ "לא לפני מיטתו ולא לאחר מיטתו ולא מכל צדדיו", אבל העיר על זה: "וכמדומני רבים נוהגין" (ואולי בכדי לתווך בין הטעמים הנ"ל⁴. וכן מפני שרבו החולקים על אמירת קדיש לפני הקבורה – ראה שו"ע רבנו הזקן או"ח ר"ס ע"א⁵. נ"כ שו"ע יו"ד סו"ס שעו) שמשנים נוסח ההכרזה (סתם. ולא בחרם⁶ ולא בתקיעת שופר – בכדי שלא להכשיל?) והבנים וכו' יוצאים מן הבית לפני התחלת ההלוויה, ומחכים בבית החיים, ואומרים שם קדיש לאחר הקבורה. – מוכח מלשון הרבי שאין הבנים הולכים כלל עם ההלוויה, אלא מיד הולכים לבית העלמין וממתנים שם.

וכן נהוג בכמה מקומות (גם בארה"ק), שהבנים אינם הולכים כלל לא לפני המיטה ולא לאחריה, וממתנים בבית העלמין מן הצד, ואף את הקבורה וסתירת הגולל עושים בלעדיהם, ורק לאחר-מכן באים בסמוך לקבר כדי לומר את הקדיש. ומסיימים בטוב.

1 ספר המנהגים, מנהגי שמחות, עמ' 77. (הכוונה שנהגים בזה גם בהלוויית אשה – ראה משי"כ בהתקשרות גיליון שט עמ' 119.)
2 אבל במקומות רבים, ובחולל גם ספרדים, לא נוהגים בזה כלל, ראה בנטעי גבריאל לפני ברוך דלהן ובילקוט יוסף ח"ו עמ' עז. וראה להלן "מנהג חו"ל" שהוא כעין פשרה בזה.
3 ח"א פ"יב סי' (עמ' קיג). וכן העתיק בסי' פני ברוך (סי' ד ס"ד, עמ' מט).
4 לקוטי שיחות כרך י עמ' 321. האגרת בשלמנותה – אג"ק כרך כ עמ' פ.
5 בהוצאת קה"ת כרך י עמ' 3959 (שהו שולל לנמרי הליכה לבית העלמין, כמנהג ירושלים).
6 בסי' נטעי גבריאל ה"א אבילות ח"א פרק סט ס"ב מביא מנהג זה כמנהג חו"ל מכמה קהילות.
7 כנראה הכוונה – בין שתי הדעות שהזכיר לפני-כן: הסוברים שהוא כבוד הנפטר שילוהו בנו, ומאידך מנהג גדולי עולם להימנע מזה.
8 שפסק שם שלדברי הכל יכול הבן לומר קדיש על אביו גם לפני הקבורה (וכן הביא הרבי באג"ק כרך ג עמ' קצט וכרך ד עמ' קז).
9 גם בירושלים ת"ו כחשושים שהבנים ילכו או יגיעו בכל-זאת, נמנעים כמובן מלהכריז זאת בחרם (ומלעשות מחלוקת על כך), כמשי' בנטעי גבריאל שם ס"ד ובילקוט יוסף ח"ו עמ' עז.

חיצוניות בלבד, הרי מי יודע עד כמה הדבר חיוני מעמד, וייתכן שיאבד זאת.

אצלם העניין ד"שילח את העם", היינו, ההתקשרות עם העצמות. ועל-ידי זה – "ויברכו את המלך", שמוסיפים כוח בפמליא של מעלה, שממשיכים במלכות מבחינת העצמות. ואז מגיעים למעמד ומצב שיוצאים מכל עבודו.

בדורות האחרונים – כיוון שמישה צריך לבוא תיכף

("אמא אמא דארף שוין משיח קומענין"), וכיאתו תלוייה

בהפצת המעיינות חוצה – הרי זה במרחב ובריבוי יותר

וכידוע הסיפור¹ אודות אדמו"ר הזקן, שבהיותו בוויטעבסק סבל רדיפות מחותנו כו', ולאחרי זמן, כשנסע לליאזנא ונעשה שם "מגיד", ומובן שה"שכירות" שקיבל שם לא הספיקה עבורו – כתבה לו חותנתו (כיוון שחותנו כבר לא היה בחיים) שיחזור לוויטעבסק והיא תדאג לכל צרכיו. והשיב לה: איתא בגמרא² ש"הוולד... במעי אמו... מלמדן אותו כל התורה כולה", ואף-על-פי-כן, לאחרי כן, לא שייך לחזור לשם, כיוון שהמקום נעשה קטן והוא נעשה גדול... ועל-דרך זה בנידון דידן: כאשר גדל וצריך לנסוע למלאות שליחותו – אין מקום עבורו להישאר, ואם ישאר, מי יודע אם תשאר אצלו אפילו החיצוניות. וה' יתברך יעזור שיהיה זה בחסד וברחמים, וימלא את שליחותו.

ו. והוה העניין ד"שילח את העם":

על-ידי מילוי השליחות – הנה אפילו אלו שהם בבחינת "עם", מלשון (גחלים) עוממות (כמו שכתוב בשער היחוד והאמונה³), נעשה

ז. בעניין הנ"ל יש צורך להבהיר פרט נוסף: ישנם כאלו שהולכים אמנם בהתנועה

17 ראה בית רבי ח"א ספ"א. פכ"ד (עמ' 108).
18 נידה ל, ב.
19 רפ"ד.
20 יוצא כח, ד.
21 יומא ט, א.
22 שבת ק"ח, סע"א.
23 ראה לקמן הערה 56.
24 יחזקאל לו, כה.

ד"שוב", אבל בהליכתם שוכחים הם לגמרי אודות ה"שילח"... כיוון שנעשים טרודים ומטורדים בעניינים הגשמיים, לא רק ראשו ורובו, אלא גם כולו (כמבואר בהקדמה לדרך-חיים).

אי-אפשר שיהיה רק העניין ד"שוב" ללא "רצוא", אלא צריך להיות גם ה"רצוא" והגעועים.

יש צורך ב"רצוא" ו"שוב" שניהם יחד, אלא, שהרצוא ושוב צריכים להיות במזיגה נכונה²⁵, היינו, שהרצוא לא יהיה בתוקף ביותר, שאז עלול להתבטל מעבודתו, וכמו כן שהשוב לא יהיה בתוקף ביותר, ללא רצוא, בכדי שלא ישכח על שליחותו.

וכאשר הרצוא והשוב הם במזיגה נכונה, הנה לא זו בלבד שאינם סותרים זה לזה, אלא אדרבה, שהם מסייעים זה לזה.

ואז ממלאים את השליחות של הפצת המעיינות כרבעי, ופועלים ביאת "דוד עבדו", בקרוב ממש.

* * *

כ. בהמשך להדובר לעיל אודות עניין השליחות – וזהו תפקידו של כל אחד בבירור חלקו בעולם – הרי על-ידי זה נעשה גם העניין ד"ברוך תהיה מכל העמים"²⁶ ובפרטיות יותר:

מה שכתוב "ברוך תהיה מפני העמים" קאי בפשטות על אומות העולם, ובפנימיות יותר – קאי על "הגוי אשר בקרבך"²⁷, דהיינו הגוף ונפש הבהמית.

והיינו, שצריך להיות הבירור ד"הגוי אשר בקרבך", ומזה באים גם להבירור ד"כל העמים"

מ. ועוד זאת, שעל-ידי זה נמשכת ברכה גם ל"כל העמים" – כהמשך דברי הירושלמי: "גוי אחד פגע את רבי ישמעאל ובירכו, אמר ליה כבר מילתך אמורה... ומברכיך"²⁸ ברוך, וכמבואר בתוס' בחולין²⁹: "פירוש איני צריך להחזיר לך שלום, שברכתך כתובה מואברכה"³⁰ מברכיך.

ויש להוסיף בביאור מעלת ברכה זו – דלכאורה צריך להבין: למה לא החזיר לו שלום, אלא רק אמר לו "כבר מילתך אמורה" ("ברכתך כתובה")? ומאי שנא מרבי יוחנן בן זכאי ש"לא"³¹ הקדימו אדם שלום מעולם, ואפילו נכרי בשוק?

והביאור בזה³² – שברכת שלום יכולה להיות "מפני דרכי שלום" בעלמא. וגם אם אינה באופן כזה, הרי זו רק ברכה שאי; ואילו "ואברכה מברכיך" היא ברכתו של הקב"ה, שהיא ברכה נעלית יותר, ועוד זאת, שבנוגע

(25) ראה תו"א וישלח כה.ב. ובכ"מ.
 (26) עקב ז.י.
 (27) ראה שבת קה.ב. תו"א בראשית כ.ב. לקו"ת תבוא מב.ב. דרושי שמע"צ צ.ד. קובץ מכתבים לתהילים 'אוהל יוסף יצחק' עמ' 218. אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ז עמ' ער. שם עמ' ג.
 (28) ישעיה סא.ה.
 (29) ראה תו"מ ח"ז ריש עמ' 145. וש"נ.
 (30) ברכות ספ"ה.
 (31) תולדות כז.כט.
 (32) מט, א – ד"ה ואברכה.
 (33) לך-לך יב.ג.
 (34) ברכות יז.א.
 (35) ראה גם מכתב כ"ט תשרי ה'תשי"ט (אג"ק ח"ח עמ' לא): "נתבאר בהתוערות דש"פ בראשית כו".

מסירות-נפש על מנהג והליכת בנים בהלוויה

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

מסירות-נפש על מנהג-ישראל

שאלה: האם נכון הדבר שב"שעת השמר" * חייבים למסור את הנפש אפילו על מנהג ישראל? תשובה: אזכיר קודם-כל את המקורות הידועים לי בדברי רבותינו נשיאינו:

הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ע"ה אמר לי שהוא זוכר זאת מאחד ממאמרי החסידות דשנת תרפ"ז, ולעת-עתה לא מצאתי זאת במאמרים שלפנינו. אבל העירוני מדברי כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע בצאתו לעיר מקלטו קוסטרומא (ספר המאמרים תרפ"ז עמ' קצו), שהזכיר שם בין הנושאים שאין לקבל בהם התערבות של אף אחד: "תורה, מצוות ומנהגי-ישראל".

אמנם בשיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (בלתי מוגה) נמצא הדבר פעמים רבות, ומהו ב'תורת מנחם – התועדויות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1940. נקודת העניין מופיעה גם בלקוטי-שיחות כרך יג עמ' 238 ("הטפל דטפל").

ובדברי הראשונים כמלאכים:

המקור לדעה זו הוא פירוש רש"י (סנהדרין עד, רע"ב) ש"מצווה קלה" שפירשו חז"ל שהיא [ערכתא דמסאנא" שצריך למסור נפשו עליה, היינו (אפילו) "מנהג בעלמא".

ובספר יראים (סי' תג. בדפוס ישן – סי' ה) כתב כן בפשיטות: "יחבב תורה ודקדוקיה וישמח עצמו לקראת המצוות, ואפילו אינה מצווה אלא מנהג יהודית, ואם יעבירו נראה כעובר מצווה ומפקירה, צריך שייהרג על הדבר... פירוש 'שעת השמר' – שמכוונים עובדי-כוכבים להעביר מצוות המקום ולהכעיס לפניו... עיי"ש, והובא להלכה גם בהגהות מיימוניות הל' יסודי-התורה פ"ה אות ד.

ולדינא, הפור (יו"ד קנז) סתם כפירוש רש"י, ואילו מרן בבית-יוסף העתיק פירוש רש"י, ואת מהרי"ק שפירש כן בדעת הרי"ף, אך בהמשך העניין העתיק מהרי"ן שכתב על זה "מצוות לא-תעשה" ולא העיר עליו מאומה, ואחרי שעסק בעניינים אחרים הביא את הרמב"ם שלא הזכיר 'מנהג', ופירש דעתו שלהרמב"ם מיירי שם באיסור לא-תעשה (כהר"ן), ומשמע לכאורה מלשונו שלא פסק כהרמב"ם. ועל-דרך זה העתיק שם הש"ך ס"ק ה. ואף שבשולחן-ערוך (ס"א) העתיק "ערכתא דמסאנא" ללא פירוש, כיוון שלא נחלק על דברי הטור והעתיק כעיקר את דעת רש"י ודעימיה, לכאורה כך יש לפסוק.

(* בכל האמור לא נגענו בשאלה האם לפי דעת רבותינו אכן היה המצב ברוסיה בשעתו בגדר "שעת הגוירה" לכל דבר ועניין (ואולם דומני שראיתי ביטוי כזה במכ"א אדמו"ר מהור"י"צ שדפס בא' הגיליונות הראשונים של יגד"ת ירות", ואיני מוצאו כעת).

פרשת בראשית

בראשית (א,א)

"בראשית" נמי מאמר הוא (ראש-השנה לב)

מדוע לא נאמר במפורש "ויאמר" גם ב'מאמר' זה?
איתא בספרי המקובלים, שראשית לכול האציל הקב"ה את האותיות, ככתוב "בראשית ברא אלוקים את" – תחילה נבראו האותיות מא' עד ת', ועל-ידי האותיות ברא את כל העולם.
נמצא שהבריאה הראשונה, היינו האצלת האותיות, היתה במחשבה בלבד, ללא אמירה (כי אמירה אפשרית רק לאחר שכבר יש אותיות). לפיכך לא נאמר בבריאה הראשונה "ויאמר", כי היא לא היתה על-ידי מאמר ודיבור, אלא בבחינת מחשבה.

(אורתורה בראשית דף ב' עמ' א)

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (א,א)

"בראשית" – ראשית ותחילת עבודת ה' היא,
"ברא אלוקים" – לגלות את שם אלוקים ("ברא" מלשון גילוי, כמאמר (חולין מג) "שמה הבריא", היינו שמה ניקב ויצא לחוץ),
"את השמים ואת הארץ" – המצוי בתוך השמים ובתוך הארץ.
ראשית עבודת האדם לבוראו היא לגלות את האלוקות המוסתרת בעולם ("עולם" מלשון העלם).

(כתר-שם טוב – הוספות סימן ד עמ' 10)

כשם שהכוון האלוקי שבכל דבר שבעולם הוא מוסתר ונעלם ויש צורך לגלותו, כך (ובמידה תרה) קיים הדבר בכל יהודי.
לכל אחד מישאל נפש אלוקית שהיא חלק אלוקה ממעל ממש, אולם מחמת שהיא מלוכשת בגוף ובנפש הבהמית, היא מוסתרת ונעלמת. לכן חייב יהודי לבטל העלם זה ולחשוף ולגלות את הנפש האלוקית.

(לקוטי שיחות כרך ב' עמ' 439)

"בראשית" – ב' ראשית, התורה וישראל.

"ברא" – לשון בריאות,

"אלוקים" – בגימטרייה "הטבע".

"בראשית ברא אלוקים" – על-ידי עבודת בני ישראל בתורה ומצוות הם "מבריאים" את הטבע, שכן הם מגלים את התוכן הפנימי שבטבע ותכלית בריאתו.

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 72)

דבר מלכות

לברכתו של הקב"ה, לא נוגע מעמדו ומצבו של המתברך, כך, שגם אם מצד עצמו אינו "כלי" לזה, מתקיים בו "ואברכה מברכך".
י. אמנם, אף שברכתו של הקב"ה ("ואברכה מברכך") שייכת גם לאומות העולם, מכל-

צריכים לידע שאף-על-פי שנוסעים למקום רחוק בגשמיים, וישנם ריבוי אבנים ועפר שמפסיקים בשטח הגשמי, מכל-מקום, דווקא שם יש לו את פנימיות המשלח

מקום, מובן, שגם בברכתו של הקב"ה שלמעלה מעניין הכלים יש חילוק בין בני-ישראל לאומות העולם:
כללות עניין הברכה הוא ג' הפסוקים שבברכת כהנים: יברכך, יאר, וישא³⁶. והחילוק שביניהם – שב"אר" ו"ישא" נאמר "אליך", היינו, ששייכים לבני-ישראל בלבד, מה-שאי-כן "יברכך", ששייך גם לאומות העולם. ובפרטיות יותר:

סדר הברכות הוא מלמטה למעלה: לכל לראש – "יברכך ג' וישמרך", "יברכך – שיתברכו נכסידך, וישמרך – שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך"³⁷, שברכה והמשכה זו היא מבחינת החיצונית בלבד, ושייכת גם אצל אומות העולם.
ואחר-כך נאמר "יאר ה' פניו אליך" – שברכה זו היא מבחינת הפנימיות³⁸, ושייכת לבני-ישראל בלבד, ואחר-כך נאמר "ישא ה' פניו ג' – שזוהי

ועד "וישם לך שלום" – שהוא עניין שלימות העצמות⁴¹.
ומזה מובן גם בנוגע להברכה שמתברך הגוי שמברך יהודי ("ברוך תהיה מכל העמים"), שעל זה נאמר "ואברכה מברכך", שבברכה זו גופא מודגשת מעלתו של היהודי לגבי הגוי – שתוכנה של הברכה הוא שיזכה להיות מאלו שעליהם נאמר "ועמדו זרים ורעו צאנכם".

י. דובר⁴² שצריך להיות העניין ד"ופרצת" בכל העניינים⁴³.
וכיוון שעומדים בהתחלה של שנה ושל סדר, סדר המשכה מלמעלה למטה – הרי לכל לראש צריך להיות "ופרצת" בתורה. יש ללמוד תורה בשופי, לא להסתכל על השעון⁴⁴.
ואם צריכים להבהיר זאת אצל יושבי אוהל, מכל-שכן שצריכים להבהיר זאת אצל בעלי עסק:

36) נשא ו,כד ואילך.
37) פרש"י עה"פ.
38) ראה לקו"ת נשא כו,ד.
39) ברכות כ, ב. במדב"ר פי"א, ה.
40) עקב ח,י.
41) ראה לקו"ת שם כז,א.
42) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדרס בלקו"ש ח"א עמ' 169 ואילך (ושם צויין בטעות לשיחת שמחת-תורה). במהדורא זו ניתוספו עוד כמה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
43) כלומר: אין הכוונה שהעניין ד"ופרצת" יהיה רק בנוגע למאמרי חסידות, חזרת המאמרים, הדפסתם והפצתם, אלא הכוונה היא שיומשך גם כפועל (מהנחה בלתי מוגה).
44) כי, כאשר נעשה "ופרצת ימה וקרמה ג'",

בעל עסק אינו צריך לרצות לצאת ידי חובה בקביעות עיתים לתורה כפי שמתקבל לדעתו, אלא צריך להיות "ופרצת".

"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁴⁵ – פירש חסיד של אדמו"ר זוקן⁴⁶, שלימוד התורה צריך להיות באופן ד"פרק אחד", שה"אחד" יחדור אותו ("פאנאנדרענעמען"), ואז נעשה "שחרית" – אור. ו"פרק אחד", כאשר ה"אחד" חודר אותו, אזי נעשה "ערבית" – עריבות ומתקוות.

ומתורה צריך להמשיך זאת גם בעבודה – תפילה, שיהיה "ופרצת" בעבודת התפילה. אצל יושבי אוהל צריכה להיות התבוננות ארוכה קודם התפילה, בשעת התפילה ולאחרי התפילה. בעלי עסק, שאצלם ההתבוננות בתפילה מוגבלת, הרי גם ההגבלה צריכה להיות בהגבלה, שלא יהיה באופן של מהירות וקיצור כל-כך שאין מקום לתחוב מחט, שעל-ידי "פתחו לי חודרו של מחט" אוי "אפתח לכם כפתחו של אולם"⁴⁷.

כשם שבגשמיות יכולים לפעמים להרוויח ברגע אחד הרבה יותר מאשר בפעמים אחרות בריבוי שעות, כמו כן, להבדיל, גם בתפילה, אף שאין לו הרבה זמן, הנה בזמן שיש לו, צריך לעסוק בעבודת התפילה, וה' יתברך יצליחו, שעל-ידי הזמן המועט יפעלו⁴⁸.

תפילה עניינה רצוא. ומזה צריך להמשיך ה"ופרצת" גם בהקו של גמילות-חסדים, – כפי שדובר בארוכה⁴⁹ בעניין "ותומכיה מאושר"⁴⁹, ש"תומכיה" קאי על תמכין

דאורייתא –

מעשר – הרי זה חיוב, וחומש – מצד תקנת אושא⁵⁰, ואפילו יותר מחומש, הרי מבואר באגרת-התשובה⁵¹ ואגרת-הקודש⁵², שיש לעשות גם זאת מצד התיקון על עניינים בלתי-רצויים. שם – באגרת-התשובה ואגרת-הקודש – מדובר מצד הקו של תיקון על עוונות וכו', ומכל-שכן בשעה שהדבר הוא מצד הקו השני⁵³.

מסופר⁵⁴, שהבעש"ט היה נותן צדקה יותר מחומש, ושאלו אותו: הרי אמרו⁵⁵ "אל יבזבו יותר מחומש"? והשיב, ש"המבזבו" הוא מלשון ביזה (שישנה במלחמות וכיו"ב), כלומר, מי שאינו רוצה ליתן וברוך ביזה, לוותר מעצמו לפעול בדרך כפייה וברוך ביזה, לוותר מעצמו ("אפרייסן דאס ביי זיך") – אוי "אל יבזבו יותר מחומש". מה-שאי"ן מי שנותן בשמחה ובעונג (שכן, במה שונה הצדקה משאר התענוגים והצרכים שמוציא עליהם ממוץ?).

אמנם יכולים לטעון, שעדיין לא אוהים בכך שנתנת הצדקה תהיה בשמחה ובתענוג. אך על זה צריך להיות העניין ד"ופרצת". ובפרט, כאשר בטוחים בהבטחה "ובחנוני נא בזאת"⁵⁶ – הרי זה מסייע להשמחה ותענוג.

כמו כן צריך להיות "ופרצת" אצל אלו שעובדים במוסדות הקדושים⁵⁶. כשם שדורשים מהתלמידים שלא יסתכלו על השעון, כך צריך להיות גם אצל הרמ"ם וכו', היינו, לא באופן שצריכים למלא את מכסת השעות ("אפארבעטן זייערע ארבעט-שעות"), אלא

(50) כתובות נ, רע"א. וש"נ.

(51) ספ"ג.

(52) סוס"י.

(53) ראה כתובות סזב. זח"ג טב. נמוקיי-וסף

לב"ק טב. שר"ע או"ח סתרנ"ו ובנ"ג שם.

ואכ"מ.

(54) הובא בס' אורח-ליחים פרשת תרומה ובס' וציווה-הכהן פט"ו.

(55) ראה גם מכתב ו' מ"ח ה'תשי"ט "אג"ק חי"ח

ריש עמ' מ, ובהנסמן בהערות שם.

(56) מלאכי ג, וראה תענית ט, רע"א.

אוי אין "קיר", ובמילא, אין מקום לתלות את

השעון... כך, שאין להתחשב עם השעון, אלא

ללמוד ללא הגבלות (מהנחה בלתי מוגה).

(45) מנחות צטב.

(46) ראה שיחת שמח"ת (לפני הקפות) תרצ"ז ס"ו

(סה"ש תרצ"ז ס"ע 196 ואילך).

(47) ראה שהש"ר פ"ה, ב.

(48) שיחת יום שמח"ת ס"ב (ת"מ חכ"ד עמ' 142

ואילך).

(49) משלי ג, יח. וראה זח"ג נגב.

שליחות מיוחדת אל הרבנות הצבאית

דברים אלו אמר הרבי ב'יחידות' לרבנים-העסקנים ביום ד', ל' בתשרי תשמ"ב – אחרי תפילת שחרית – בחדרו הק' (מקדש מלך' כרך ד' עמ' תלה-תלט).

השליחות המיוחדת בתשל"ז

בשנת תשל"ז הטיל הרבי על כל מי שהיו בשמיני-עצרת ושמחת-תורה ב-770, להמשיך בשבוע ארצה את ה'הקפות' בחברון ובירושלים העתיקה. לפנינו מכתב ששלח הגה"ח הרב נחום טרבניק, לגבי ארגון נסיעה מכל מושבות אנ"ש ביום חמישי ד' במרחשוון:

בהמשך להתעוררות אודות כתיבת ספרי-תורה לאחדות כלל ישראל, הזמן גרמא למצוא דרך דיפלומטית שצה"ל בארץ-ישראל יתחיל לכתוב ספר-תורה עבור כל אנשי הצבא... והדרך החלקה ביותר היא שרבנות צה"ל תדון בזה והם יחליטו בכול ענייני ההלכה שבדבר... קרוב לוודאי שתביאו את ההצעה בהקדם, וזה ייחשב בהמשך לתקופת ראש-השנה ושמחת-תורה עם כל הרעש שבו, ולכן מסופקני אם כדאי להצניע את העניין, כי אז עלולים לאבד את המעלה והרצינות המיוחדת שישנה בימים אלו.

KABBI NAHUM TREBNIK
KFAR HABAD
ISRAEL

נחום טרבניק
רב ומדי"א בכפר חב"ד
אח"י חוב"א

י"ח. ספר חב"ד, יום א'... מל-חשוון שנת תשל"ז

תודעה חשובה לכללות אנ"ש

בהתעוררות ש"פ בראשית חשמה, פנה כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל אלו החוזרים לארצה ת"ו, כולל אנשים, נשים וטף, להמשיך -מיד בשבוע ארצה- את ההקפות בחברון (ובראשם הלויים, ואליהם יוכלו להצטרף גם לויים שחיו בארץ) ובירושלים העתיקה (ובראשם הכהנים, ואליהם יוכלו להצטרף גם כהנים שהיו בארץ), ויאמרו שם את ההקפה החסישית, יתבר צדקה, יתפללו וילעזרו עניני בתורה.

יום החמישי ד' מל-חשוון נקבע כיום השמאים לסטרה זו.

אוטובוסים מיוחדים יצאו ביום זה בשעה 1 אחה"צ מבתי-הכנס' בכפר חב"ד, נחלת הר תב"ד ולוד. חובה גדולה על כל אחד מהנוסעים להשתתף בשליחות קדושה זו.

לטען הסדר הטוב וכדי שיוכלו להזמין את האוטובוסים בזמן מתקשים כל הנוסעים להרשם אצל האוטובוסים לכך כל אחד במתנהו הק'.

יהי רצון שנטלא את שליחות כ"ק אדמו"ר במילואו ובחיה כלים דאריים לכך

הרב נחום טרבניק

ניצוצי רבי

הרבי למר שזר (שם עמ' 507):

האורחים שיי ששבו לאה"ק ת"ו – בטח מסרו בעל פה ברכתי בענינא דיומא, חנוכת הבית אשר על שמו [=בית שזר] בכפר חב"ד.

בחודש מרחשוון תשל"ד הורה הרבי להרה"ח הרב אריה-לייב קפלן (ע"ה) לבקר אצל מר שזר למסור לו פ"ש, ולחזור בפניו על השיחות ששמע בשותו בחצרות קודש. הרבי הדגיש שהחזרה תהיה לא "בלשון הרב" אלא בשפה שתהיה מוכנת למר שזר.

'משקה' ועוגיות לעיריית חולון

בג' במרחשוון תשכ"ד ב'יחידות' של מרת רחל תחי' ובעלה הר"ר רפאל שיחי' זמיר, הרבי מתייחס לפתיחת גן ילדים נוסף של חב"ד בעיר חולון (בעיר היה כבר גן אחד) ואומר ('שליחות חיי' עמ' 166):

קחו את המשקה מההתוועדות שבת בראשית, קנו עוגיות ותביאו זאת לעיריית חולון. תכבדו מזה את מר זבלדובסקי, מנהל מחלקת החינוך, ואת מר ווינקוב ואת כל אלה היכולים לעזור, ומסרו להם דרישת שלום ממני.

אחרי מספר התפתחויות (עליהן מסופר שם עמ' 171-172) אכן נפתח גן נוסף. בשני הגנים יחדיו למדו קרוב לשבעים ילדים שהמשיכו מדי שנה בשנה ללמוד בבית-ספר חב"ד.

שליחות אל הרב פלדי

בחודש תשרי תשמ"א מטיל הרבי על כמה מעסקני חב"ד באה"ק ת"ו לעודד את הרה"ח ר' חיים-יהודה פלדי (י"ר) 'הוועד לשלימות העם'. בכ' במרחשוון תשמ"א (ליקוטי-שיחות כך כא עמ' 417) כותב לו הרבי:

בהיות כאן מעסקני אניש שיי שבאה"ק – בקשתים שסייעו את כ' בהמבצע ד"מיהו יהודיי בכל האפשריות שלהם, ובפרט אלה הדורים בסמיכות מקום להכנסת וכו' ויהירצון שחפץ ה' בידו יצליח שינצל גם הניל לעבודת-הקודש שלו המוכרתת האמורה ויבשר-טוב...

לכו שני נציגים מבין היהודים האשכנזים; שני נציגים מהיהודים הגרוזינים ושתי נציגות מהנשים וכן כמה ילדים. כמורכב יצטרפו שני נציגים מהאקדמאים, וכשהיו אצל שזר יציגו עצמם כאקדמאים שלמדו ברוסיה ובאו להתיישב בארץ-הקודש, ומי שסידר את נסיעתכם לכאן – הרב ישראל לייבוב, גם הוא יסע אתכם.

בערב שבת מברכים כסלו תשל"ב (נשיא וחסידי' עמ' 518) כותב הרבי למר שזר:

בטח כבר הייתה הזדמנות לקבל המשלחת מהאורחים שהיו כאן ששלחתי עלידם פ"ש למר.

שנים רבות היה הסדר כך, שהרבי ביקש מן האורחים שבאו לתשרי, לבקר בחזרתם ארצה את מר שזר. כבר בשנת תשי"ח כותב הרבי להרה"ח ר' יצחק גנזבורג (נשיא וחסידי' עמ' 434):

כיוון שעל-פי המשוער כבר חזר הווי"ח אי"א נו"י מוה"י [=הרב יחזקאל] שיי שפרינגער לאה"ק ת"ו, לבקר ביחד עמו ובשמי את ידידנו מר שזר שיי, ולמסור לו פ"ש בתור אורחים שבאו מכאן, אחד מתושבי פרי-חב"ד ואחד מאניש בכלל, ובוודאי יודיעו מהניל, ותייח מראש.

באיגרת מכ"ב במרחשוון תש"כ (שם עמ' 448) כותב הרבי כבדרך-אגב למר שזר:

"בטח קיבל מכתבי בעתם... ופ"ש אישית ששלחתי עלידי המבקרים כאן בחודש תשרי, ובוודאי יכתוב לי גם מזה.

כך גם בתשכ"א (שם עמ' 455):

בטח נתקבלו מכתבי הקודמים וכן הפ"ש במיוחד שביקשתי את האורחים שליט"א מאה"ק ת"ו שביקרו כאן בחודש השביעי למסור לכבודו.

ובתשכ"ז (שם עמ' 499):

תקוותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר קיבל פ"ש מכאן עלידי האורחים שיי מאה"ק ת"ו שביקרו כאן (שהביאו פ"ש ממר ותשואת-חן עוד-הפעם) וחזקה שליח עושה שליחותו ומסרו לא רק פ"ש מכאן אלא גם נקודות על-כל-פנים ממה שנדבר כאן בחודש השביעי, אשר כדרשת רז"ל משובע הוא בכל.

ובכ' דראש-חודש מרחשוון תשכ"ט כותב

דבר מלכות

עליהם להיות מונחים בכך ללא חשבונות וכו'. שאינו מצוי עתה... הרי הוא מצוי ועומד... ולא ועל-ידי זה שתהיה ההנהגה באופן ד"ופרצת" בכל העניינים האמורים – יתן הקב"ה "ופרצת" לכל אחד גם בענייניו הפרטיים, ועד ל"נחלה בלי מצרים"⁵⁷.

בעל עסק אינו צריך לרצות לצאת ידי חובה בקביעות עיתים לתורה כפי שמתקבל לדעתו, אלא צריך להיות "ופרצת"

– "עולמך תראה בחייך"²².

וכידוע⁶¹ שכל העניינים ישנם כבר עתה, וכמשל אננים טובות ומרגליות שמונחות בתיבה, וצריך רק לפתוח את התיבה.⁶²

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת בראשית, מברכים החודש מרחשוון, היתשי"ט – בלתי מוגה; תורת-מנחם – התוועדות היתשי"ט (א) כרך כד עמ' 185-194)

י.ב. על הפסוק⁵⁸ "אלה תולדות נח" – שקורין במנחה – איתא בזה"ש⁵⁹ ש"נח נח" (ב' פעמים) הוא עניין נייחא בעלמא דין ונייחא בעלמא דאתי, דהיינו, בעולם-הזה ובעולם-הבא, ימות המשיח בעולם-הזה וסוף ימות המשיח בעולם-הבא.

והנה, בנוגע לעולם-הבא כותב הרמב"ם⁶⁰: "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני

* * *

57 הגם שמדברי הגמרא (שבת ק"ח, סע"א ואילך) מוכח לכאורה אשר "נחלה בלי מצרים" הוא עניין אחד עם "ופרצת" – כבר נתבאר בשיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי ס"ח ואילך ראה בגמרא זו גופא כמ"ש בפנים.
58 ר"פ נח.
59 ח"א נח, ב.
60 הל' תשובה ספ"ח.
61 לקו"ת דברים א, ב. וראה גם תו"מ ח"ב עמ' 198. וש"נ.
62 חסר הסיום (המיו"ש).

"ממפ"ם והקומוניסטים ועד לזקני החסידים"

פעמים רבות הטיל הרבי שליחויות שונות על האורחים השבים למקומם, לאחר שהייה בחודש תשרי בבית־חיינו □ שליחויות לאניש, לציבור הרחב, למנהיגים, לחיילי צה"ל, ועוד □ תמסרו בכל מקום את הנקודה הנוגעת להם... והכוונה לכולם – ממפ"ם והקומוניסטים ועד לזקני החסידים □ ויעקב הלך לדרכו!

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

יחידים לנהוג כך. אור ליום ד, כ"ח בתשרי תשכ"ז ('מקדש מלך' כרך ב, עמ' 401), אמר הרבי להרה"ח ר' ראובן דונין ז"ל:
...כשתחזור לחיפה אוי בזמן המתאים בין אניש – ראש־חודש או שבת־מברכים – תמסור נקודות מהמאמרים ומהשליחות ותבאר ותסביר כדי שיבינו לפי עניינם (והבתם) של הנוער, המושפעים והמקורבים.

וכך גם באור לג' במרחשון תשכ"ד (שם עמ' 402):

בשובך תערוך התוועדות לשכנים, מכרים, חברים וידידים ותמסור פרישת־שלום מה שראית ושמתת כאן, ויהי־רצון שיהיו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. בהזדמנות ראשונה תמסור פ"ש לאניש במקומותיהם [וכן פ"ש מיוחדת ל... וכי]. ופ"ש לצא"ח בחיפה. שתהיה הנסיעה מתוך שמחה כפי השמחה במוצאי שמחת־תורה, תיקח בשורות־טובות מכאן ותשלח בשורות־טובות הנה.

בין הנימוקים שהשמיע הרבי בפני הרב דונין אור לח' באלול תשכ"ט מדוע עליו לשוב לאה"ק ת"ו מיד לאחר החגים (שם עמ' 405):

עלך לחזור לארץ־הקודש מיד אחרי החגים... כיוון שאתה עוסק בעניינים של הפצת המעיינות.

בקשתו הכמעט קבועה של הרבי (בעיקר בשנים הראשונות לנשיאותו) מאורחים שבאו לעשות את חודש תשרי בצל קורתו הייתה, כפי שמתבטא הרבי באיגרת מכ"א במרחשון תשט"ז ('מקדש מלך' כרך ג עמ' קפט):
"בקשתי כפולה למסור פ"ש (פרישת שלום) במושבות ומוסדות אנ"ש שי אשר באה"ק ת"ו".

אותה איגרת נכתבה לחסיד המפורסם הרה"ח ר' יעקב־יוסף שו"ב רסקין, והרבי מודה לו ("בנועם") על הידיעה אשר הלה התחיל בכיצוע השליחות. וממשיך וכותב:

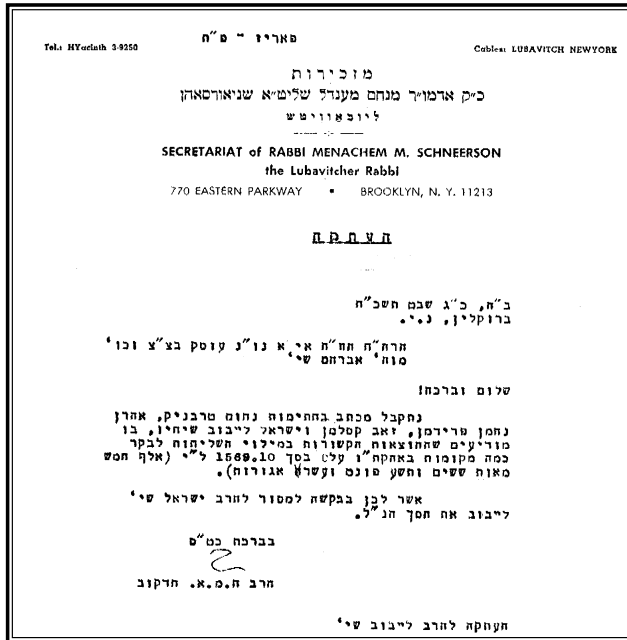
ובוודאי ימשיך בזה, וגם לא יחכה עד אשר יזמינוהו כמה פעמים. ויהי־רצון שיפעלו דבריו ככל הדרוש, וכבר ידוע פסק רו"ל – דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ויזכני השם יתברך ויצלחני אשר יוכל למלאות חלק השני דבקשתי – להודיעני בשורות משמחות ממה שמצא וראה במושבות אניש והמוסדות ותשואת־חן מראש.

"בהזדמנות ראשונה תמסור פרישת־שלום"

גם בשנים הבאות הורה הרבי לאישים

וטוב יותר – והעניין [ישפיע] עמוק יותר כשתמסור פרישת־שלום מכאן ומהעניינים שנעשו כאן בראש־השנה ועשרת־ימית־שובה, יום־הכיפורים ושמחת־תורה, שהרי אם תאחר שובך כבר ישכחו [=השומעים] מכל החגים והיו כבר רחוקים.
"אצל כולם יש מה לפעול"...
יום ג, כ"ז בתשרי תש"י (הייל בשירות המשרתים בצבא:

אינו מזכיר במכתבו על־דבר לקשתי למסור פרישת־שלום גם להשייכים לאניש הנמצאים בצבא, ותקוותי שאין זה אלא השמטה ב מ כ ת ב ו , ובסמיכות לחזרתו לאה"ק ת"ו – בכדי שיהיה מורגש שאין הם מהנשכחים חס־ושלום. ובטח הרב יהודה־לייב שיי ולמנוב והשאר שעבודתם במסגרת צא"ח שהם ביותר בקישור עם הנייל – יעזרוהו ויסייעוהו בסידור הדבר באופן הכי מועיל.

הרבי פרק לא עמ' 229). הרה"ח ר' יצחק (איצ'קע) גנזבורג נקרא אל הרבי שאמר לו:

תבשרו טוב... ואולי כדאי לפני שבת להתדבר עם צא"ח שינצלו אתכם למסור ד"ש, את עיקר הד"ש לכפר [=תביד] צריך למסור [הרה"ח ר' יחזקאל שיי] שפרינגר ואתם תמסרו בכל מקום את הנקודה הנוגעת להם, והעיקר להפיץ את המעיינות... להתחיל משיעור תהילים היומי ולהתפלל נוסח הארזי"ל... ושכל השייך לזה ילמד בחסידות, והכוונה לכולם ממפ"ם והקומוניסטים

"תלכו בשליחותי אל הפרזינט"

ביחידות' לאורחים בחדש תשרי תשל"ב ('משבחי רבי' עמ' 195) אמר הרבי:

הצעתו ובקשתי שבבואכם לארץ־הקודש תלכו בשליחותי אל הפרזינט [=נשיא] של המדינה, מר זלמן שזר, ותמסרו לו בשמי תודה על הסיוע ליהודים המתגיישים בנחלת־הר־חב"ד.

כמו כן תמסרו בשמי שביקשתי מכם למסור ברכה לשנה החדשה, ברכת שנה טובה (ומתוקה).